

BÜYÜME YAVAŞLIYOR DIŞ TİCARET AÇIĞI REKOR ÜSTÜNE REKOR KIRIYOR

Türkiye ekonomisi dokuz çeyrek sonra daraldı. TÜİK üçüncü çeyreğe ilişkin milli gelir istatistiklerini yayınladı. Ekonomi üçüncü çeyrekte çeyreklik bazda yüzde 0,1 küçüldü, yıllık bazda ise beklentilerin bir miktar altında yüzde 3,9 büyüdü. Büyüme oranı 2020 yılı ikinci çeyreğinden bu yana en düşük oran. Sektörel büyüme oranları ise şöyle; yıllık bazda sanayi yüzde 0,3, hizmet yüzde 6,9, tarım yüzde 1,1 büyüdü. İnşaat sektörü ise yüzde 14,1 daraldı. İnşaat yatırımları yüzde 19,9 azalırken, makine yatırımları yüzde 14,3 artış kaydetti. Yatırımlar üçüncü çeyrekte büyümeye 0,3 puan negatif etki yaptı. Hane halkı tüketiminin büyümeye katkısı 12 puan olurken net ihracatın büyümeye katkısı 0,7 puanda kaldı. Kamu harcamalarının büyümeye katkısı ise 1,1 puan oldu. Üçüncü çeyrekte hane halkının tüketimi yıllık bazda yüzde 19,9 arttı.

Bu rakamları özetleyecek olursak; yıllık büyüme hızını azalttı, ekonomi ciddi yavaşlıyor ancak hane halkı tüketimi ile büyüyor. Büyümede sert stok erimesi devam ediyor. Reel sektör stok üretim yapmıyor. Net ihracatın pozitif katkısı azalıyor. Yatırımlar geriledi, öncü göstergelere göre (siparişler, PMI, kapasite kullanımları, ihracat artış hızı gibi) dördüncü çeyrekte de büyümenin yavaşlamasını sürdüreceği öngörülüyor. TÜİK rakamlarına göre işgücü ödemelerinin katma değer içerisindeki payı yüzde 26,3 oldu. Önceki yıl yüzde 29,5'ti. 2019 yılından bu yana ücretlilerin büyümeden aldıkları pay sürekli düşüyor, 2016 yılında yüzde 35,3 olan payları, üçüncü çeyrekte yüzde 26,3'lere düştü. Ücretli, sabit gelirli kesimin fakirleşmesi devam ediyor. Ekonomi büyüdükçe ücretlilerin refah kaybı sürüyor. Buna karşın sermayedarların kâr, katma değer artışı şeklindeki pay (kârları) yükselmeye devam ediyor. Gelir dağılımı eşitsizliği her geçen gün artıyor. TÜRK-İŞ raporuna göre Kasım ayında açlık sınırı 7785 TL, yoksulluk sınırı 25.365 TL'ye yükseldi. Büyüyoruz ama hissedemiyoruz sorusunun cevabı burada.

Bu gelişmelerin olacağını uzun süredir yazılarımızda vurgulamaya çalışıyoruz. İzlenen ekonomi politikasının başarısızlığının tabii sonuçları bunlar. Negatif yüksek reel faizli rekabetçi kurla, Çin modeli, yerli model diye sunulan, para politikasını etkisizleştirmeyi övünme nedeni olarak ortaya koyan, liralasma diye diye kur korumalı hesaplarla birlikte döviz cinsi mevduat yüzdesini 70'lerin üzerine çıkaran, son üç yılda enflasyonu TÜFE'de yüzde 85'lere ÜFE'de yüzde 146'lara fırlatan bu politikanın sonuçları sadece büyümenin yavaşlamasıyla kalmıyor. Dış ticaret açığımız Ekim ayında yüzde 422 oranında arttı. 10 aylık açık 91 milyar doları aştı. Dış borçlanmada maliyetimiz tefeci oranlarına yükseliyor, rezervlerimiz Rusya girişleri ve net hata noksana rağmen nete pozitif seviyesini bir türlü yakalayamıyoruz. Son dört yılda ÜFE dört kat artarken döviz kuru da üç kat arttı. Bankalar düşük faizli devlet tahvili almaya zorlanıyor. Seçim harcamaları için bu tür bir finansman yolu seçiliyor. Bu politika yanlışlıkları devam ettiği sürece kur istikrarının sağlanması, yüzde 3'lere düşen potansiyel büyümenin artarak sürdürülmesi ve büyük kitleleri etkisi altına alan hayat pahalılığının azaltılması mümkün olmayacak. Milli gelir bu büyüme rakamları ile yaklaşık 842 milyar dolar civarında olacak. Ancak dolar cinsinden milli gelir seyrine bakacak olursak faiz indirimlerinin başlamasından bu yana en düşük değerine geldi. Ekonomi kan kaybediyor. Toplum döviz cinsinden refah kaybı yaşamaya devam ediyor. Enflasyonun yüksek seyrettiği 1990'lı yıllarda bile bu kadar kötü bir süreç yaşanmamıştı. Baz etkisiyle enflasyon önce yüzde 65-70'lere, daha sonra yüzde 40-45'lere düşecek olsa bile satın aldığımız mal ve hizmetlerin fiyatları düşmek bir yana (artış oranları azalsa bile) artmaya devam edecek.

Makroekonomiyi bozmak çok kolay ancak yeniden eski dengelerine kavuşturmak hem daha zor, hem daha pahalı, hem de daha uzun süreç gerektirecek. 2023 yılı ülkemiz ve dünya için önemli gelişmeler sahne olacak gibi görünüyor. Küresel ortamda resesyon ihtimalleri canlılığını koruyor. Jeopolitik riskler devam ediyor. Ham madde enerji, gıda fiyatları bir miktar gerilese bile hala çok yüksek. Ülkemizde gelecek yıl bir seçim var. Ekonomi yönetimi bu seçime giderken yavaşlayan büyümeyi daha da artırmak için, K.G.F kredi kampanyası gibi ücret artışları gibi araçlarla popülist politikalara gidecek gibi görünüyor. Bu nedenle önümüzdeki yıl canımız çok acıyacak, bu yıldan daha fazla zorlanacağız.